

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ НОТАРІУСА ЯК ЗАІНТЕРЕСОВАНОЇ ОСОБИ У СПРАВАХ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ ПРОЖИВАННЯ ОДНІЄЮ СІМ'ЄЮ ЧОЛОВІКА ТА ЖІНКИ БЕЗ ШЛЮБУ

Розкрито практичні питання доцільності залучення нотаріусів як заінтересованих осіб у справах щодо встановлення факту проживання однією особою чоловіка та жінки без шлюбу. У науковому дослідженні застосовано формально-логічний, діалектичний, догматичний та інші загальнонаукові і спеціальні методи дослідження. Наголошено, що нині майже в усіх спадкових справах, що пов'язані з встановленням зазначеного факту, залучають нотаріуса як заінтересовану особу. Підкреслено, що така практика є не виправданою, адже нотаріуса, яким не заведено спадкову справу, не можна вважати заінтересованою особою. Для розкриття зазначених питань детально досліджено теоретичні положення щодо процесуально-правового статусу заінтересованих осіб, а також питання щодо правового статусу нотаріуса. Крім цього, проведено порівняльний аналіз із позовним провадженням задля характеристики особливостей залучення нотаріуса як третьої особи без заявлення самостійних вимог. Особливу увагу приділено аналізу практики залучення органів державної влади як заінтересованих осіб у справах цієї категорії. У висновках визначено процесуально-правовий статус нотаріуса під час розгляду і вирішення цивільних справ, що виникають із правовідносин, пов'язаних з учиненням нотаріальних дій. Встановлено залежність цивільного процесуального статусу нотаріуса від його правового статусу. Крім цього, проаналізовано вітчизняну судову практику на предмет виявлення суттєвих прогалин у справах зазначеної категорії та запропоновано власні пропозиції з удосконалення наявних проблем. Також подано авторське визначення заінтересованих осіб у справах цієї категорії.

Ключові слова: окреме провадження, факт, що має юридичне значення, спадкова справа, суд, цивільне судочинство.

Вступ. Аналіз судової практики свідчить про те, що до участі в цивільних справах доволі часто залучають нотаріусів у різному процесуальному статусі. Зокрема, у справах позовного провадження про визнання недійсного договору купівлі-продажу, який був укладений між чоловіком та жінкою, які проживають однією сім'єю без шлюбу, їх залучають як співвідповідачів або як третіх осіб без заявлення самостійних вимог щодо предмета спору. У справах окремого провадження щодо встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу їх залучають як заінтересованих осіб.

Попри те, що зазначена практика є достатньо усталеною, її не можна вважати такою, що відповідає нормам цивільного процесуального законодавства, адже і відповідачі і третя особа належать до учасників справи, так само як і заінтересовані особи, які також є учасниками справи. Характерним для зазначених осіб є юридична заінтересованість у результатах розгляду та вирішення цивільної справи. Водночас нотаріуси зазвичай не мають матеріально-правового та цивільного процесуального інтересу в межах цивільної справи, до участі в якій їх залучають.

Постановка проблеми. Існує нагальна потреба в дослідженні практики на предмет доцільності залучення нотаріусів як заінтересованих осіб у справах цієї категорії та виробленні єдиного підходу до розуміння правового статусу нотаріуса під час розгляду і вирішення цивільних справ.

Науковці неодноразово порушували питання щодо необхідності визначення місця нотаріусів у цивільних процесуальних правовідносинах. На відповідні аспекти звертали увагу у своїх працях М. Балюк, В. Комаров, С. Короед, В. Косенко, М. Лошицький, Д. Луспенник, З. Мельник, Я. Романюк, С. Фурса, М. Штефан та ін. Проте, незважаючи на увагу науковців до окресленої проблематики, натепер неврегульованими залишаються питання щодо того, яким цивільним процесуальним

статусом наділяється нотаріус, а також чи є взагалі потреба в постійному залученні до участі в цивільній справі нотаріуса, коли питання стосується вчиненої або можливого вчинення нотаріальної дії.

Метою статті є аналіз особливостей та доцільності залучення нотаріуса як заінтересованої особи у справах щодо встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу, урахувавши наукові підходи до поняття заінтересованих осіб і судової практики.

Об'єктом пропонованого наукового дослідження є правовідносини, що виникають у зв'язку із залученням нотаріусів у ролі заінтересованих осіб у справах щодо встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу.

Наукову працю виконано на основі загальнонаукових і спеціально-наукових методів, а саме:

- формально-логічний метод – під час з'ясування процесуально-правового статусу нотаріусів у справах щодо встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу;
- діалектичний метод та метод порівняння дозволив визначити особливості залучення нотаріусів у порядку окремого та позовного провадження;
- догматичний метод застосовано у процесі проведення аналізу норм чинного законодавства; дав змогу сформулювати пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного законодавства.

У дослідженні використовували також й інші загальнонаукові та спеціальні методи дослідження.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Поняття заінтересованих осіб в цивільному судочинстві. У науці цивільного процесуального права заінтересованими особами прийнято вважати осіб, які беруть участь у справі та мають у ній юридичну заінтересованість. У юридичній літературі існує думка, що до заінтересованих осіб належать особи, взаємовідносини яких із заявником залежать від мети факту, що підлягає

встановленню [1, с. 115]. Для цих осіб характерним є те, що їхні суб'єктивні права й обов'язки мають юридичний зв'язок із суб'єктивними правами й обов'язками заявників. Коло заінтересованих осіб визначається взаємовідносинами із заявником у зв'язку з обставинами, що підлягають встановленню і можуть вплинути на їхні права й обов'язки. Участь у справі цих осіб зумовлюється тим, що з устанавленням окремих обставин заявник може реалізувати свої права у правовідносинах, у яких беруть участь і заінтересовані особи з метою захисту своїх інтересів. Істотна відмінність між ними полягає у тому, що у заявника певне суб'єктивне матеріальне право залежить від судового рішення, а права заінтересованої особи перебувають у визначеному стані, тобто така особа на момент судового розгляду справи вже має такі права (напр., спадкоємці за законом). Цивільне процесуальне законодавство не надає і не може надати вичерпного переліку суб'єктів, яких необхідно залучати під час розгляду справ окремого провадження як заінтересованих осіб, проте може надати відповіді на те, хто не підлягає обов'язковому залученню до розгляду справи.

Поняття заінтересованої особи широке за своїм змістом, адже його стрижнем є поняття "інтерес". Водночас необхідно зважати на те, що поняття "інтересу", закладеного до процесуальної конструкції "заінтересована особа" охоплює не будь-який інтерес, а лише інтерес, охоронюваний законом. Правовий аналіз категорії "охоронюваний законом інтерес" та розмежування охоронюваного законом інтересу й інтересу, що не підлягає судовому захисту, здійснено в рішенні Конституційного Суду України № 18-рп/2004 від 1 грудня 2004 р. у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень ч. 1 ст. 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) [2].

У рішенні, наприклад, зазначено, що інтерес може бути як охоронюваним законом, правоохоронюваним, законним, так і незаконним, тобто таким, що не захищається ні законом, ні правом, не повинен задовольнятися чи забезпечуватися ними... заінтересована особа вправі звертатися до суду за захистом не будь-якого, а тільки охоронюваного законом інтересу [2].

Під терміном *заінтересована особа* розуміють особу, інтереси якої порушено відповідним рішенням суду, у якій є право на подання заперечень на клопотання [3, с. 473].

Отже, з огляду на зазначене, заінтересованими особами у справах щодо встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу є особи, які мають юридичну заінтересованість у результатах розгляду справи, що обґрунтовується безпосереднім причинним зв'язком з устанавленням судом фактом.

Проблематика залучення нотаріусів як заінтересованих осіб. Для реалізації права на спадкування за законом у порядку четвертої черги після смерті одного із "фактичного подружжя" іншому для отримання свідоцтва про спадщину необхідно звернутися до нотаріуса. Проте досить часто такі особи не обізнані в тому, що для реалізації цього права їм необхідно надати офіційне підтвердження проживання зі спадкодавцем, а саме рішення суду, що набрало законної сили про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу. Таке положення передбачено п. 4.2. гл. 10 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України [4]. У випадку, коли особа не надала відповідного рішення суду, нотаріус приймає заяву від такої особи, проте повідомляє їй про необхідність звернення до суду за встановленням відповідного факту. Водно-

час існують випадки, коли нотаріус відмовляє у прийнятті заяви про прийняття спадщини.

Аналіз судової практики свідчить про те, що зазвичай нотаріусами відмовлено саме у вчиненні нотаріальної дії, що і стає підставою для суду залучити їх як заінтересованих осіб [5]. Наприклад, у справі Іванківського районного суду Київської обл. від 19 грудня 2012 р. № 2-о-30/2012 заявниця звернулася до суду із заявою про встановлення відповідного факту, мотивуючи свою вимогу тим, що проживала однією сім'єю без реєстрації шлюбу із чоловіком. Після смерті звернулася до нотаріуса з метою оформлення спадщини, проте їй було відмовлено у зв'язку з відсутністю підтвердження факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу, а саме рішення суду, що набрало законної сили. Судом у ролі заінтересованої особи було залучено нотаріуса [6]. Проте в іншій аналогічній справі Ленінського районного суду м. Дніпропетровськ № 205/8001/15-ц від 27 липня 2016 р, нотаріуса не було залучено в ролі заінтересованої особи [7].

Водночас слід наголосити на тому, що прийняття заяви про прийняття спадщини не є вчиненням нотаріальної дії так само як і відмова у прийнятті такої заяви не є відмовою від учинення нотаріальної дії. Якщо подання такої заяви не пов'язано з відкриттям спадкової справи, то можна погодитись із тим, що нотаріус, який уже завів спадкову справу, має бути залученим як заінтересована особа. У випадку ж, якщо нотаріус, який завів спадкову справу не завів, не повинен залучатися судом у ролі заінтересованої особи, зважаючи на те, що ним ще не вчинялося жодних дій, пов'язаних з оформленням спадкової справи, а відтак спадкова справа може бути оформлена потенційно й іншим нотаріусом у межах нотаріального округу.

Для заінтересованих осіб характерним є те, що їхні суб'єктивні права й обов'язки мають юридичний зв'язок із суб'єктивними правами й обов'язками заявників. Коло заінтересованих осіб визначається взаємовідносинами із заявником у зв'язку з обставинами, що підлягають встановленню і можуть вплинути на їхні права й обов'язки. З огляду на це залучення в ролі заінтересованої особи нотаріуса, який відмовив у прийнятті заяви про прийняття спадщини за умови відсутньої в його провадженні спадкової справи щодо цього спадкодавця, не має сенсу ані для заявника, ані для самого нотаріуса. Участь нотаріуса має бути зумовлена інтересом щодо юридичних наслідків встановлення певного факту, а цього в зазначеному випадку немає.

Участь у цивільному процесі нотаріусів зазвичай фактично ґрунтується на виконанні покладених на них законом повноважень щодо відповідного юридичного оформлення правовідносин безпосередніх їхніх учасників і реєстрації тих правових наслідків, що настають внаслідок реалізації сторонами їхніх цивільних прав й обов'язків [8, с. 68].

Із цього приводу (хоча лише щодо справ про спадкування) Верховний Суд України підкреслив, що нотаріуси не є заінтересованими особами і не повинні залучатися до участі у таких справах (постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 р. № 7 "Про судову практику у справах про спадкування") [9].

Проте законодавець передбачає можливість оскарження нотаріальних дій або відмови в їхньому вчиненні, нотаріальних актів до суду (ст. 50 Закону України "Про нотаріат"). У такому разі позовні вимоги слід пред'являти безпосередньо до нотаріуса, адже, незважаючи на можливу відсутність матеріальних правовідносин, між

сторонами існуватимуть нотаріальні правовідносини. Із цим погоджується і Пленум Верховного Суду України, який у п. 23 своєї постанови від 30 травня 2008 р. № 7 "Про судову практику у справах про спадкування" наголосив, що у разі відмови нотаріуса в оформленні права на спадщину особа може звернутися до суду за правилами позовного провадження.

Крім того, у разі, якщо набрання рішенням суду (напр., про визнання недійсним правочину) законної сили може стати підставою для подальшого оскарження нотаріальних дій (зокрема, якщо позов обґрунтовується тим, що нотаріус не перевіряв обсяг цивільної дієздатності сторін правочину, не впевнився в тому, що волевиявлення учасника правочину було вільним і відповідає його внутрішній волі тощо), нотаріус також може вступити в цивільну справу як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору [10]. Адже в такому разі у нього буде наявна процесуальна заінтересованість у результатах розгляду цієї справи, а саме – не допустити ухвалення рішення, що впливатиме на його права й обов'язки стосовно однієї зі сторін.

Схожої позиції дотримується і Верховний Суд України: нотаріусів, які посвідчували правочини, залучають до участі у справі як третіх осіб, що не заявляють самостійних вимог стосовно до предмета спору, якщо позивач обґрунтовує недійсність правочину посиланням на неправомірні дії нотаріуса [11] (п. 26 постанови Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 9 "Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними").

Такої думки дотримуються також вітчизняні науковці [12, с. 72, 73; 13, с. 34].

Якщо нотаріус не має процесуальної заінтересованості у результатах розгляду цивільної справи, предметом розгляду і вирішення якої є спірні правовідносини, що випливають із посвідченого ним правочину, то він може брати участь у цивільному судочинстві як свідок, однак лише за умови, коли цього вимагають особи, за дорученням яких або щодо яких учиняли нотаріальні дії, та якщо обставини, про які нотаріус може повідомити, мають значення для справи [14].

Залучення нотаріуса як третьої особи без заявлення самостійних вимог щодо предмета спору є правомірним лише у разі, якщо ухвалене судом рішення може вплинути на його права або обов'язки стосовно однієї зі сторін.

Порівняльний аналіз із залученням як заінтересованих осіб представників органів державної влади. У контексті пропонуваного дослідження варто також провести порівняльний аналіз із залученням у справах цієї категорії органи державної влади або місцевого самоврядування як заінтересованих осіб представників сільських, селищних рад. Наприклад, у справі Городоцького районного суду Хмельницької обл. від 9 жовтня 2015 р. № 672/1293/15-ц факт проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу був підтверджений письмовими доказами, а саме довідками Веселецької сільської ради [15]; в іншій справі Чуднівського районного суду Житомирської обл. від 7 травня 2012 р. № 625/580/2012 цей факт було підтверджено виписками із господарчих книг [16]. На нашу думку, якщо були надані відповідні письмові докази, тоді залучати в ролі заінтересованих осіб представників сільських, селищних рад немає сенсу, оскільки вони не мають юридичної заінтересованості у встановленні такого факту. У зазначеному випадку мова може йти лише про допит у ролі свідка.

Щодо доцільності залучення представників інших державних органів, то це залежить від заінтересовано-

сті у встановленні зазначеного факту. Наприклад, у справі Суворовського районного суду м. Херсона від 22 грудня 2015 р. № 668/11395/15-ц залучення Головного управління Пенсійного фонду України відбудеться у випадку встановлення факту у зв'язку із призначенням пенсії іншому із фактичного подружжя [17]. Зазначена судова практика не викликає заперечень, зважаючи на те, що Головне управління Пенсійного фонду України є відповідальним за нарахування пенсії і, відповідно, має інтерес у справі. Виправданим слід вважати і залучення Лівобережного об'єднання управління Пенсійного фонду України в м. Києві в іншій справі Деснянського районного суду м. Києва від 18 травня 2016 р. № 2-о/754/156/16, зважаючи на те, що встановлення факту має значення для реалізації особистих немайнових і майнових прав, зокрема і права на матеріальну допомогу у зв'язку із втратою годувальника [18].

Висновки. Отже, у випадках заведення нотаріусом спадкової справи, зокрема й на підставі іншої заяви спадкоємця (кредитора), можна стверджувати, що нотаріус є заінтересованою особою, зважаючи на те, що рішення суду впливатиме на його можливі подальші дії щодо визначення кола спадкоємців й оформлення спадкових прав.

Водночас необхідно зауважити, що більшість суддів залучають нотаріусів як заінтересованих осіб, не маючи для цього достатнього правового підґрунтя. Вважаємо, що така неоднозначна практика викликана проведенням аналогії з позовним провадженням, де нотаріус в окремих категоріях справ може мати процесуальний статус третьої особи без заявлення самостійних вимог.

Крім того, слід наголосити, що нотаріус не є відповідачем у справах позовного провадження, позовна вимога яких стосується матеріально-правового спору, навіть і тоді, коли він пов'язаний з учиненням нотаріальної дії. Проте в разі оскарження нотаріальних дій, відмови в їхньому вчиненні, нотаріальних актів, а також виникнення питання про відшкодування шкоди, завданої внаслідок діяльності приватного нотаріуса у випадках встановлених законом, позовні вимоги слід пред'являти безпосередньо до нотаріуса.

Залучення судом нотаріуса чи представників органів державної влади або місцевого самоврядування як заінтересованих осіб під час встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу є обґрунтованим лише у випадках, коли ними була заведена спадкова справа і внаслідок встановлення кола спадкоємців виявлено особу, яка стверджує, що проживала зі спадкодавцем однією сім'єю без реєстрації шлюбу. На наш погляд, необґрунтованою є практика залучення в ролі заінтересованих осіб представників органів державної влади або місцевого самоврядування у зв'язку з наданням ними відповідних довідок про проживання. Надання такої інформації для суду не можна розглядати як їхню юридичну заінтересованість у результатах вирішення справи, а отже, безпідставним є їхнє залучення як заінтересованих осіб у справах про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу.

Список використаних джерел

1. Калистратова Р.Ф. Дела об установлении фактов, от которых зависит возникновение, изменение или прекращение прав граждан или юридических лиц. Москва : 1963. 160 с.
2. Рішення Конституційного Суду України №18-рп/2004 від 1 грудня 2004 року (справа про охоронюваний законом інтерес). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v018p710-04#Text> (дата звернення: 27.01.22).

3. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / за заг. ред. Н.В. Василюки, Б.І. Гульки, О.О. Кота. Київ : ВД "Дакор", 2021. 1028 с.

4. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text> (дата звернення: 27.01.22)

5. Рішення Валківського районного суду Харківської області № 615/1105/14-ц від 25 липня 2014 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41485436> (дата звернення: 27.01.22).

6. Рішення Іванківського районного суду Київської області від 19 грудня 2012 р. № 2-о-30/2012. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/51206989> (дата звернення: 27.01.22).

7. Рішення Ленінського районного суду м. Дніпропетровськ № 205/8001/15-ц від 27 липня 2016 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59423647> (дата звернення: 27.01.22).

8. Лошицький М.В., Короед С.О. Спирні питання участі у цивільному процесі нотаріусів, БТІ, органів внутрішніх справ та РАЦС як відповідачів і третіх осіб. *Судова алегія*. 2010. № 3 (20). С. 67–82.

9. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 р. № 7 "Про судову практику у справах про спадкування". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text> (дата звернення: 27.01.22).

10. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 27.01.22).

11. Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09#Text> (дата звернення: 27.01.22).

12. Балюк М.І., Лупспенік Д.Д. Практика застосування цивільного процесуального кодексу України (цивільний процес у питаннях і відповідах). Харків : Харків юридичний, 2008. 708 с.

13. Романюк Я.М., Косенко В.Й., Мельник З.П. Практика розгляду судами цивільних справ про визнання правочинів недійсними. *Вісник Верховного Суду України*. 2009. № 1 (101). С. 22–34.

14. Про нотаріат: Закон України від 02.09.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (дата звернення: 27.01.22).

15. Рішення Городоцького районного суду Хмельницької обл. від 9 жовтня 2015 р. № 672/1293/15-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52110996> (дата звернення: 27.01.22).

16. Рішення Чуднівського районного суду Житомирської обл. від 7.05.2012 р. № 625/580/2012. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63216437> (дата звернення: 27.01.22).

17. Рішення Суворівського районного суду м. Херсона від 22.12.2015 р. № 668/11395/15-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54576982> (дата звернення: 27.01.22).

18. Рішення Деснянського районного суду м. Києва від 18 травня 2016 р. № 2-о/754/156/16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57764584> (дата звернення: 27.01.22).

References

1. Kalistratova R.F. (1963) *Dela ob ustanovlenii factov, ot kotorix zavisit vozniknovenie, izmenenie ili prekrachenie prav grazhdan ili yuridicheskix liz* [Cases on the establishment of facts on which the emergence, change or termination of the rights of citizens or legal entities depends]. Moscow. 160 s.

2. Rishenya Konstytuziynogo Sydy Ykrainu №18-pr/2004 vid 1 grudnja 2004 roku (sprava pro ohoronuvanii zakonom interes) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine 1 of December 2004 (case of legally protected interest)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v018p710-04#Text> (in Ukrainian)

3. Zvyvnllyi prozesyalnii kodeks Ykraini: naykovo-praktichnii komentar (2021) [Civil Procedure Code of Ukraine: Scientific and Practical Commentary]. Kyiv: "Dakor". 1028 s. (in Ukrainian)

4. Porjadok vchinenya notariialnih dii notariysami Ykraini [The procedure for notarial acts by notaries of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text> (in Ukrainian)

5. Rishenya Valkivskogo raionogo sydy Kharkivskoi oblasti vid 25 lipnya 2014 roky № 615/1105/14-ц [Court decision of the Valkivsky District Court of the Kharkiv region 25 of July 2014 № 615/1105/14-ц]. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41485436> (in Ukrainian)

6. Rishenya Ivankivskogo raionogo sydy Kiivskoi oblasti vid 19 grudnya 2012 roky № 2-о-30/2012 [Court decision of the Ivankivsky District Court of the Kyiv region 19 of December 2012 № 2-о-30/2012]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/51206989> (in Ukrainian)

7. Rishenya Leninskogo raionogo sydy mista Dnipropetrovsk vid 27 lypnya 2016 roky № 205/8001/15-ц [Court decision of the Leninsky District Court of the Dnipropetrovsk city 27 of July 2016 № 205/8001/15-ц]. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59423647> (in Ukrainian)

8. Loshyzykii M.V. (2010). Spirni pitanya ychasti y zivilnomy procesi notariysiv [Legal issues of notaries' participation in civil proceedings]. *Sydova apelyaziia*. №3 (20). S. 67–82. (in Ukrainian)

9. Postanova Plenyum Verhovnogo Sydy Ykraini vid 30 travnya 2008 roky No. 7 "Pro sydovy praktyky u spravax pro spadkuvanya" [Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of May 30, 2008 "About judicial practice in inheritance cases"]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text> (in Ukrainian)

10. Zivilnii prozesyalnii kodeks Ykraini [Civil procedure code of the Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (in Ukrainian)

11. Postanova Plenyum Verhovnogo Sydy Ykraini vid 6 listopada 2009 roky No 9 "Pro sydovy praktyky rozglyady zivilnix sprav pro vyznannya pravochiniv nediiisnimi" [Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of November 5, 2009 "About judicial practice in civil cases involving the invalidation of transactions"]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09#Text> (in Ukrainian)

12. Balyk M.I. (2008) *Praktyka zastosyvanya zivilnogo prozesyalnogo kodeksy Ykraini* [Practice of application of the code of civil procedure of Ukraine]. Kharkiv yuridichnii. 708 s. (in Ukrainian)

13. Romaniuk Y.M. (2009) *Praktyka rozglyady sydami zivilnix sprav pro viznannya pravochiniv nediiisnimi* [Practice of consideration by courts of civil cases on recognition of transactions invalid]. *Visnyk Verhovnogo Sydy Ykraini*. (in Ukrainian)

14. Zakon Ykraini "Pro notariat" [Law of Ukraine "About Notaries"]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (in Ukrainian)

15. Rishenya Gorodozkogo raionogo sydy Khmelnyzkoj oblasti vid 9 zovtynya 2015 roky No 672/1293/15 [Court decision of the Gorodozky District Court of the Khmelnytzky region 9 October 2015 No 672/1293/15]. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63216437> (in Ukrainian)

16. Rishenya Chydnivskogo raionogo sydy Zhytomirskoi oblasti vid 7.05.2012 roky No 625/580/2012 [Court decision of the Chydnivsky District Court of the Zhytomir region 7.05.2012 No 625/580/2012]. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63216437> (in Ukrainian)

17. Rishenya Syvorovskogo raionogo sydy mista Kherson vid 22.12.2015 roky № 668/11395/15-ц [Court decision of the Syvorovsky District Court of the Kherson city 22.12.2015 No 668/11395/15]. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/54576982> (in Ukrainian)

18. Rishenya Desnyanskogo raionogo sydy mista Kieva vid 18 travnya 2016 roky No 2-о/754/156/16 [Court decision of the Desnyansky District Court of the Kyiv city 18 of May 2016 No 2-о/754/156/16]. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57764584> (in Ukrainian)

Надійшла до редакції 28.01.22

N. Vasylyna, PhD, Associate Prof.,
V. Hansetska, PhD, Assist. Prof.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

PECULIARITIES OF INVOLVING A NOTARY AS AN INTERESTED PERSON IN CASES RELATED TO ESTABLISHING THE FACT OF THE RESIDENCE AS ONE FAMILY OF MAN AND WOMAN WITHOUT MARRIAGE

The purpose of the research paper is to disclose practical issues of the appropriateness of involving notaries as interested persons in cases to establish the fact of living by the same person a man and a woman without marriage. In order to achieve the objectives in the course of scientific research the authors applied formal-logical, dialectical, dogmatic and other general scientific and special research methods. The research paper notes that today notaries in almost all inheritance cases related to the establishment of this fact, involve a notary as an interested person. The authors emphasize that such practice is not justified, because the notary, who does not have an inheritance case in particular, cannot be considered an interested person. In order to reveal the above-mentioned issues, the authors study in detail the theoretical provisions of the procedural-legal status of interested persons, as well as the question of the legal status of the notary. The research paper also carries out a comparative analysis with the lawsuit proceedings in order to characterize the peculiarities of attracting a notary as a third party without declaration of independent claims. Particular attention is paid to the analysis of the practice of involving public authorities as interested persons in cases of this category. The conclusions define the procedural and legal status of the notary when considering and resolving civil cases arising from legal relations concerned with the performance of notarial acts. The dependence of the civil procedural status of the notary on his legal status is established. Also the authors have analysed the national judicial practice in order to identify significant gaps in cases of this category and offered their own proposals for the improvement of existing problems. The authors also propose the author's definition of interested persons in cases of this category.

Keywords: special procedure, juridical fact, inheritance case, court, civil procedure.